

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 31. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Загальної педагогіки та дошкільної освіти
Семестр	6
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська

Викладач	К. пед. н., доц. Мельничук Лілія Борисівна
Контактна інформація	Lilya1154@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	<p>У процесі вивчення курсу студенти знайомляться з теоретичними та практичними аспектами морального виховання дітей дошкільного віку.</p> <p>Результатом вивчення дисципліни є поглиблення та уточнення знань студентів про значення морального виховання; ознайомлення з метою, завданнями та змістом провідних концептуальних, базових та варіативних програмових документів з актуальних проблем методики морального виховання дітей дошкільного віку; формування теоретичної бази знань про завдання, зміст, форми та методи роботи щодо морального виховання; формування у майбутніх вихователів моральних цінностей педагогічної професії у контексті виконання вимог, окреслених у Державному стандарті дошкільної освіти (Базовому компоненті дошкільної освіти), що стосуються розвитку моральної сфери особистості дошкільника; визначення завдань і змісту морального виховання дітей дошкільного віку з орієнтуванням на їхні потреби, інтереси та вікові можливості, що забезпечить підвищення рівня їхньої моральної вихованості; ознайомлення студентів із надбаннями народної педагогіки, досягненнями світової педагогічної науки і передового педагогічного досвіду в галузі морального виховання дітей дошкільного віку.</p> <p>Теоретичний матеріал викладається у формі проблемних лекцій, лекцій-дискусій, лекцій-візуалізацій.</p> <p>Практичні заняття курсу відбуваються у формі обговорення актуальних педагогічних проблем дошкільної освіти у контексті соціалізації дошкільників за допомогою інтерактивних технологій, а саме: мозковий штурм, заповнення інформаційного пропуску, проектна діяльність, кейс-методи (аналіз педагогічних ситуацій), а також відбуваються у прикладному форматі на базах ЗДО м. Рівного, де майбутні фахівці дошкільної освіти долучаються до проведення занять з дошкільниками з метою формування у них моральної свідомості.</p>
Мета та цілі	теоретична і практична підготовка фахівців спеціальності «Дошкільна освіта» до морального виховання дітей дошкільного віку у закладах дошкільної освіти.
Результати навчання	Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми

<p>Soft skills: соціально-психологічні аспекти професійної компетентності, що відповідають заявленим цілям програми</p>	<p>від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності. Володіти уміннями щодо виховання дітей дошкільного віку на ідеях миру, дружби та взаєморозуміння.</p> <p>Розвиток «гнучких навичок» - soft skills: навичок комунікації, здатність брати на себе відповідальність і працювати в команді, вміння контролювати власні почуття, правильно реагувати на емоції інших людей та згаджувати конфлікти, управляти своїм часом, розуміння важливості зворотного зв'язку / допомоги від колег, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше)</p>
<p>Пререквізити</p>	<p>Базові знання з дисциплін: «Вступ до спеціальності» «Загальна педагогіка», «Педагогіка дошкільна», «Теорія та методика організації ігрової діяльності», «Психологія», «Дитяча психологія».</p>

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
Змістовий модуль 1		
<p>Тема 1. Теоретичні основи морального виховання дошкільників.</p>	<p>Сучасні вітчизняні та зарубіжні дидактичні підходи до морального виховання дітей дошкільного віку. Аналіз базового компоненту дошкільної освіти в контексті морального виховання дошкільників. Етика як методологічна основа морального виховання. Поняття «мораль» і «моральність». Моральні якості особистості. Моральні цінності та їх класифікація. Сутність морального виховання дошкільників.</p>	<p>Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, підготовка повідомлень. Моделювання структурно-логічної схеми «Теоретичні основи морального виховання дошкільників». Аналіз таблиці «антиподи абсолютним та вічним цінностям».</p>
<p>Тема 2. Психолого-педагогічні особливості морального розвитку дітей дошкільного віку</p>	<p>Детермінанти морального виховання дошкільників. Специфіка опанування дошкільниками правил моральної поведінки. Розвиток емоційно-вольової сфери та моральних почуттів дошкільника. Узагальнення вікових характеристик дітей дошкільного віку в моральному контексті. Психолого-педагогічні умови морального виховання дітей дошкільного віку. Завдання морального виховання дошкільників. Закономірності і принципи морального виховання. Шляхи реалізації мети і завдань морального виховання.</p>	<p>Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, презентація доповідей, аналіз чинних програм для дітей дошкільного віку, заповнення таблиці «Завдання морального виховання дітей дошкільного віку»</p>
<p>Тема 3. Методи морального виховання дітей дошкільного віку</p>	<p>Поняття про методи виховання. Класифікація методів морального виховання дошкільників. методи формування моральної поведінки, методи формування моральної свідомості, методи стимулювання моральних почуттів і мотивів поведінки.</p>	<p>Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, моделювання структурно-логічної схеми «Методи морального виховання дітей дошкільного віку»</p>

<p>Тема 4. Етична бесіда як метод морального виховання дітей дошкільного віку</p>	<p>Поняття етичної бесіди. Активізація моральної поведінки в бесідах. Вимоги щодо змісту, побудови і тривалості етичної бесіди. Етичні бесіди з ініціативи дітей. Методика проведення етичної бесіди. Етичні бесіди за змістом та організацією. Складові етичної бесіди. Система етичних бесід з метою формування моральної поведінки старших дошкільників</p>	<p>Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, презентація етичних бесід для дітей дошкільного віку</p>
<p>Тема 5. Засоби морального виховання дітей дошкільного віку</p>	<p>Моральне виховання дошкільників засобами народної педагогіки. Чинники формування особистості дошкільника засобами народної педагогіки. Сім'я як першоджерело розвитку моральних норм особистості дошкільника. Засоби народної педагогіки: фольклор, гра, традиції. Значення ігор у моральному вихованні дітей дошкільного віку. Система дидактичних ігор, спрямованих на моральне виховання дошкільників. Художня література як засіб морального виховання дошкільників</p>	<p>Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, аналіз прислів'їв про ставлення народу до дітей та людей похилого віку, пояснення їх значення для дітей дошкільного віку. Моделювання ігор морального змісту для дітей дошкільного віку.</p>
<p>Тема 6. Організація занять із морального виховання</p>	<p>Планування мети. Вибір методів проведення занять з морального виховання. Поєднання індивідуальних, парних, групових і колективних форм організації роботи дітей. Контроль і оцінка проведення занять. Створення ситуації успіху. Створення ігрових ситуацій, що спонукають дітей до морально-етичних взаємин</p>	<p>Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, аналіз занять з морального розвитку для дітей старшого дошкільного віку (ділова гра)</p>
<p>Тема 7. Методика виховання дітей дошкільного віку на ідеях миру</p>	<p>Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку на ідеях миру. Форми та методи впровадження миротворчих ідей у практиці діяльності сучасних ЗДО. Моральне виховання старших дошкільників у процесі проведення бесід про мир.</p>	<p>Аналіз плану заходів у ЗДО до Всесвітнього Дня Миру; демонстрація презентацій для дошкільників на одну з тем (за вибором)</p>

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція / наук. кер. Т.О. Піроженко; авт. кол.: О.М. Байєр, О.К. Безсонова, Н.В. Гавриш та ін. Київ, 2021. 37 с.
URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Барвисте життя: хрестоматія для читання дітям дошк. віку / упоряд. Л. В. Лохвицька, Т. К. Андрущенко. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 340 с.
3. Білан О. І. Виховання культури поведінки у дітей дошкільного віку. Львів, 2016. 120 с.
4. Виховання гуманних почуттів у дітей / С. О. Ладивір, О. П. Долинна, В. К. Котирло та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 168 с.
5. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ : методичний посібник / Г. Беленька, Н. Гавриш, С. Васильєва, В. Маршицька, С. Нечай, Г. Орлова, О. Остряньська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр ; за заг. ред. Н. Гавриш. Харків : Мадрид, 2015. 220 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/10041/1/2.pdf>
6. Впевнений старт : освітня програма для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
7. Галян О. І. Розвиток моральної свідомості та самосвідомості на етапі дошкільного дитинства. Моральна свідомість та самосвідомість особистості : [монографія] / за ред. М. В. Савчина, І. М. Галяна. Дрогобич, 2009. С. 64–76.
8. Дитина : [програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк;

- авт.. кол. : В.Г. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко та ін. Київ : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2016. 304 с.
9. Дитина в дошкільні роки : [комплексна додаткова освітня програма / авт. кол. ; наук. кер. К. Л. Крутій]. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2011. 188 с.
  10. Журавлики: Казки, вірші, оповідання, народні пісеньки, загадки / уклад. Г. Ю. Рогінська. Харків : ПП «Поляков В. К.», 2005. 384 с.; іл.
  11. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка родинного виховання: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Знання, 2006. 324с.
  12. Лозова В.І. , Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч.-метод. посібник для студентів вищ. навч. закладів. 2-ге вид., випр. і доповн. Харків : "ОВС", 2002. 400 с.
  13. Лохвицька Л.В. Моральна пектораль : книжка для читання дітям у закладі дошкільної освіти. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 200 с.
  14. Лохвицька Л.В. Скарбниця моралі : Програма з морального виховання дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 96 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programaskarbnitsya-moralilokhvitska.pdf>
  15. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Знання, 2008. 415 с.
  16. Освітній напрям «Дитина в соціумі» : витяг з базового компонента дошкільної освіти (нова редакція). *Дошкільне виховання*. 2021. № 4. С. 9-10.
  17. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2004. 456 с. (Серія «Альма-матер».)
  18. Поніманська Т. І. Моральне виховання дошкільників: навч. посіб. Київ : Вища школа, 1993. 111 с.
  19. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. I. Від народження до трьох років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 204 с.
  20. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 452 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/rozvitku-ditini-doshkilnogo-vikuya-u-svitinova-redaktsiyachastina-2.pdf>
  21. Скрипник Н.І. Виховання толерантних взаємостосунків дітей старшого дошкільного віку : навчально-методичний посібник. Умань : ПП Жовтий, 2011. 99 с.
  22. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ : монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін.; за заг.ред. О. Рейпольської. Київ – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.
  23. Українське дошкільня : [програма розвитку дитини дошкільного віку] / О. І. Білан, за заг. Ред. О.В. Низковської. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.
  24. Українське дошкільня: Збірка для читання і розповідання дітям старшого дошкільного і молодшого шкільного віку / упоряд. Н. і О. Зінкевич ; передм. А. Погрібного. Київ : Смолоскип, 2003. 550 с.

Додаткова

1. Беленька Г., Половіна О., Кондратець І. Програма «Дитина» : нові підходи й змістові акценти в дошкільній освіті. *Дошкільне виховання*. 2021. № 1. С. 14-16.
2. Божко А.В. Засоби та методи морального виховання дошкільників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 49 (102). С. 52-57.
3. Виховання в дусі миру як пріоритетний напрям роботи викладачів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука / А.С. Дем'янчук, О.О. Марчук, Л.Б. Мельничук, О.М. Петрук. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць*. № 2(20). Рівне : РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. С. 21-27.
4. Глушкова Л.І. Моральне виховання дошкільників засобами художньої літератури. *Таврійський вісник освіти*. 2016. № 4 (56). С. 40-45.
5. Косенчук О. Дитина в соціумі: впроваджуємо ДКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. № 4. С. 3-5.
6. Курчатова А. Формування морально-етичної сфери дітей дошкільного віку засобами ідей В.О. Сухомлинського. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вересень, № 03 (62).
7. Литвиненко І. Гуртуємо дітей – формуємо команду. *Дошкільне виховання*. 2021. № 11. С. 3-5.
8. Мельничук Л. Б., Мартинюк С. В. Морально-етична бесіда як один з активних методів формування моральної свідомості молодших школярів. *Збірник тез виступів учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку вищої школи та економіки в XXI столітті» (15–16 жовтня 2020 р.)*. Рівне: РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2020. - С. 94-96.
9. Мельничук Л.Б. Діагностика громадянської вихованості старших дошкільників. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку вищої*

- школи та економіки в XXI столітті», 26-27 жовтня, 2017 р. Рівне : РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2017. С. 34-38.*
10. Мельничук Л.Б. Модель професійної підготовки майбутніх педагогів до морального виховання молодших школярів. *Матеріали інтернет-конференції «Сучасний вчитель початкових класів: європейський вимір», (28 листопада 2017 р.). Рівне : РДГУ, 2017. С. 27-30.*
  11. Мельничук Л.Б., Маленька Н.В. Використання елементів дуальної освіти у процесі підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дошкільників з соціальним довкіллям. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць. № 2(20). Рівне : РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. С. 102-109. URL : <https://zenodo.org/record/1485642>*
  12. Мельничук Л.Б., Мартинюк С.В. Критерії, показники та рівні готовності майбутніх педагогів до морального виховання молодших школярів. *III-rd International Science Conference «Using the latest technologies», February 26 – 27, 2021, Groningen, Netherlands. С. 69-72.*
  13. Мельничук Л.Б., Марчук О.О., Красовська О.О., Шкабаріна М.А. Педагогічний аналіз готовності майбутніх вихователів до морального виховання старших дошкільників. *Інноваційна педагогіка, 2021. Вип. 32. Т. 1. Теорія і методика професійної освіти. С. 95-99.*
  14. Петрук О. М. Василь Сухомлинський про «азбуку моральної культури». *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : збірник наукових праць. № 1 (17). Рівне: РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2017. 218 с. С. 123-129.*
  15. Петрук О.М. Виховання старших дошкільників у процесі проведення бесід про мир. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : збірник наукових праць. № 2 (20). Рівне: РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. 270 с. С. 150-157.*
  16. Петрук О.М. Шляхи виховання дітей дошкільного віку в дусі миру. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : збірник наукових праць. № 2 (14). Рівне: РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2015. 470 с. С. 244- 251.*
  17. Петрук О.М., Петрук А.П. Краєзнавство як ефективний засіб духовно – морального виховання школярів. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : збірник наукових праць. № 1 (13). Рівне: РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2015. 342 с. С. 137-144.*
  18. Савченко К., Пушкаренко Л. Теплі ранки у дружньому колі: ранкові зустрічі в лютому для дітей старшої групи. *Дошкільне виховання. 2021. № 1. С. 22.*
  19. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Т. 3: Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. Київ : Рад. шк., 1977. 670 с.

Інформаційні ресурси

1. Абетка грошей: серія уроків тітоньки сови. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=6c4nQUJb-6g>
2. Віртуальні бібліотеки, е-каталоги та довідники е-ресурсів.- http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_virtual_libraries/.
3. Державні бібліотеки України та інших країн. - http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_state_libraries/.
4. Електронні журнали:
 Методична скарбничка вихователя:
https://shop.mcfр.ua/catalog/osvita/msv/?utm_source=pedrada.com.ua&utm_medium=refer&utm_campaign=about
 Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу. URL :
https://shop.mcfр.ua/catalog/osvita/organizatsiyno-rozporядcha-dokumentatsiya-dnz/#desc?utm_medium=refer&utm_source=pedrada.com.ua/&utm_campaign=about
5. Матеріали міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua>)
6. Програми розвитку дітей: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
7. Освітні ресурси:
 Освітній портал "Освіта.UA". <http://osvita.ua/>
 Педрада. Портал освітян України. <https://www.pedrada.com.ua/>
 Освітній портал " Педагогічна преса". <https://pedpresa.ua/>
 Портал громадських експертів "Освітня політика". <http://education-ua.org/ua/>
 Гіпермаркет знань. <http://school.xvatit.com/>
 Класна Оцінка - безкоштовна інформаційна система для шкіл, дитячих садків та інших організацій
<https://klasnaocinka.com.ua/>
 «Освітній портал» - все про освіту України. <http://www.osvita.org.ua/>
 Українська педагогіка – сайт про новини в освіті в Україні та за кордоном. <http://ukped.com/>
 Портал сучасних педагогічних ресурсів. <https://znannya.info/>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Тема 1	8
Тема 2	8
Тема 3	8
Тема 4	12
Тема 5	8
Тема 6	8
Тема 7	8
Підсумковий контроль	40
Загальна кількість балів:	100

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни